

Notat om de foreløbige erfaringer i forbindelse med ophør af salg af tobak på hospitalerne i Region Midtjylland

Psykiatri- og socialudvalget har på sit møde den 5. februar 2020 drøftet en henvendelse fra regionsrådsmedlem Mikkel Rasmussen angående ophøret af salg af tobak på regionens hospitaler.

Dato 27-02-2020

Udvalget besluttede at udsætte sagen med henblik på, at administrationen belyser de foreløbige erfaringer med ophør af tobakssalget.

Sagsbehandler Bob Nielsen

Bob.Nielsen@stab.rm.dk

Tel. +45 2911 7748

Sagsnr. 1-13-3-65-07

Der redegøres i dette notat for status på salg af tobaksvarer og stærk alkohol i psykiatrien og på de somatiske hospitaler samt om de hidtidige erfaringer med ophøret af tobakssalget.

Side 1

1. Psykiatrien

1.1 Aarhus Universitetshospital Psykiatrien

Den brugerstyrede kiosk ved Aarhus Universitetshospital Psykiatrien er ophørt med salg af tobaksvarer ved årsskiftet 2020. Der findes ingen butikker i nærheden, hvor patienter og pårørende kan købe tobak.

I kiosken på Aarhus Universitetshospital Psykiatrien sælges der ikke alkohol.

Afdelingerne har fokus på at skabe en sundere hverdag for patienterne ved at hjælpe med rygestop. Alle afdelinger har rygestop kits med plastre mv. samt samarbejder med Aarhus kommune om rygestopkurser. Psykiatrien vil styrke indsatsen med at få patienter, der er indlagt i længere tid, tilknyttet et rygestopkursus. Dette vil ske i samarbejde med Aarhus Kommune.

De hidtidige erfaringer fra Aarhus Universitetshospital Psykiatrien er, at der kan opstå problematiske situationer, hvis patienter ikke har adgang til tobak. Herunder episoder, som kan true sikkerheden hos andre patienter og personalet samt øge brugen af tvang. Tobak er et

middel til at deescalere potentielle farlige og højspændte situationer, og anvendes bl.a. i visse tilfælde fremfor medicin eller fastholdelse.

Afdelingerne har således oplevet flere uheldige episoder og situationer efter ophøret af salg af tobaksvarer i brugerkioksen. Blandt andet kan følgende nævnes:

- Patienter har betalt taxa for at få bragt cigaretter ud til afsnittet eller betaler ekstra for at cigaretter leveres af pizzabud.
- Patienter "låner" cigaretter af hinanden uden at have mulighed for at betale tilbage. Det har skabt flere anspændte situationer mellem patienterne.
- Patienter stjæler cigaretter fra hinanden eller truer hinanden til at udlevere cigaretter.

For at kunne deescalere særlige anspændte situationer har afdelingerne indkøbt tobak, som kan udleveres til patienter i disse situationer.

1.2 Status for regionspsykiatrierne

Regionspsykiatrierne sælger ikke tobak.

I forhold til Regionspsykiatrien Midt forefindes der dog en igangværende aftale med en købmand, som har opsat en automat på matriklen, hvorfra der kan købes tobak, slik og sodavand. Der arbejdes på at få opsagt aftalen i forhold til dennes bindingsperiode.

Der er generelt ved nogle afdelinger bedre muligheder for at købe tobak i nærheden end det er tilfældet ved Aarhus Universitetshospital Psykiatrien. Dette vil dog, i forhold til Regionspsykiatrien Vest, ophøre i forbindelse med at man flytter til Gødstrup.

Der tilbydes substitutionsbehandlinger, som nikotinplastre og tyggegummi. Derudover kan der tilbydes tobak fra depot med henblik på at deescalere anspændte situationer.

Afdelingerne identificerer følgende problematikker i forbindelse med ophør af salg af tobak:

- Patienter kan blive udadreagerende, hvis de mangler cigaretter. I værste tilfælde kan det ende med en bæltefiksering og skade på personale.
- Personale bruger tid på at hjælpe med indkøb af tobak såfremt patienterne har kontanter.
- Personale giver deres egne cigaretter til patienter.

2. Somatikken

2.1 Aarhus Universitetshospital

Der sælges ikke tobaksvarer på Aarhus Universitetshospital. Salget af tobaksvarer stoppede ved årsskiftet 2020.

Der sælges i dag øl og vin i kiosken og på cafeerne på den somatiske del af Aarhus Universitetshospital.

Hospitalsledelsen har efter en nærmere drøftelse tilladt fortsat salg af øl/vin i caféerne. Beslutningen blev truffet ud fra en betragtning om, at der ikke tidligere har været problemer forbundet med salg af øl/vin og at det for patienter og pårørende i visse situationer kan være tiltrængt med et glas vin eller en øl til den mad, de køber i caféerne.

På Aarhus Universitetshospital er aftalen om at drive kiosken opsagt med Aarhus Kommune, Sociale Forhold og beskæftigelse som en del af Jobcenter Aarhus. Kiosken bliver i løbet af 2020 en del af de øvrige cafeers drift.

Erfaringerne med ophør af salg af tobaksvarer er, at der i begyndelsen var flere patienter og pårørende, der efterspurgte tobak i kiosken – og undrede sig over de ikke kunne få tobak. Det er ophørt, og der er ikke daglige forespørgsler efter tobak.

2.2 Hospitalsenheden Midt

På Hospitalsenheden Midt sælges der ikke tobaksvarer eller stærk alkohol i kioskerne. Salget ophørte den 1. august 2017.

Afdelingerne dækker patienterne ind med det medicin, de kan have brug for (i forhold til mulige abstinenser), og ligeledes tilbydes patienterne nikotin plaster/tyggegummi. Generelt opfordres patienterne til at tage imod tilbud fra de respektive kommuner om hjælp og støtte.

Hospitalsenhed Midt oplever det ikke som et problem for de indlagte patienter. Det har heller ikke været nævnt som et problem i forhold til de ambulante patienter.

2.3 Hospitalsenheden Vest

Der sælges i dag alkohol og tobaksvarer i hospitalskioskerne i Herning og Holstebro.

Der er ikke salg af alkohol til maden i kantinerne på Regionshospitalet Herning eller Regionshospitalet Holstebro.

Hospitalernes kiosker er forpagtet ud til private aktører. Kontrakterne udløber ved udflytningen til Regionshospitalet Gødstrup.

Der vil ikke blive solgt alkohol og tobaksvarer i kiosken på Regionshospitalet Gødstrup.

Alle voksne patienter får i dag tilbud om at blive henvist til professionel hjælp til rygestop

2.4 Regionshospitalet Horsens

Der er ikke salg af tobak eller stærk alkohol i kantinen på Regionshospitalet Horsens. Salg af tobak ophørte i september 2017, og salg af stærk alkohol ophørte 1. september 2019.

Der tales om tilbud om hjælp til rygestop med alle patienter, som hospitalet er i kontakt med, såvel ambulante som indlagte, og som noget nyt også evt. pårørende.

Erfaringerne med det ophørte salg af tobaksvarer er, at nogle kunder bliver sure eller ligefrem vrede over ikke at kunne købe tobak. Nogle af kunderne køber herefter tobaksvarer fra andre patienter og/eller ringer til familie/venner som kommer med tobaksvarer til den pågældende.

For så vidt angår ophøret af salg af stærk alkohol er de hidtidige erfaringer er, at ophør af salg af stærk alkohol er problemfrit. Nogle kunder køber i stedet en øl. Hvorvidt stærk alkohol i stedet medbringes af patienten/familie/venner har hospitalet hidtil ikke erfaringer med.

2.5 Regionshospitalet Randers

Der er ikke salg af tobaksvarer eller stærk alkohol i kiosken på Regionshospitalet Randers. Salg af tobaksvarer ophørte primo 2018.

Personalet taler med indlagte patienter om rygestop og henviser til rygestoptilbud i kommunerne.

Det er ikke tilladt at medbringe og/eller indtage alkohol på Regionshospitalet Randers. Påbuddet gælder medarbejdere, besøgende og patienter.

Der opleves ikke problemer i forbindelse med ophøret af salg af tobaksvarer.